

VLADIMÍR BLAŽEK
BEZ POINTY

Vladimír Blažek

BEZ POINTY

Copyright

Autor: Vladimír Blažek

Vydal: Martin Koláček - E-knihy jedou

2015

ISBN:

978-80-7512-343-5 (ePub)

978-80-7512-344-2 (mobipocket)

978-80-7512-345-9 (pdf)

„Jak jste mohli žít dvacet let v takové nesvobodě?“ zeptal jsem se v jedenácti letech svých rodičů. Odpověď jsem nedostal. To bylo jaro 1968. A pak mi najednou mé vlastní dítě položí stejnou otázku.

Mohli, co bychom nemohli. Udělali jsme si kolem sebe vlastní svět, který nás naplňoval. Třeba jsme přestali vnímat hodnoty, rozlišovat pravdu a lež, ale žili jsme svůj život.

Co však teď s ním? Vyrostli jsme v socialismu, jak máme žít po sametové revoluci? Pochybujeme o smyslu svého života a marně čekáme na jeho pointu. Ona tu ale je, a pokud přece jenom ne, proč by musela vůbec být?

Tato kniha je o lidech, kteří žili a stále žijí mezi námi. Nejsou to žádní hrdinové a nezaslouží si romány od věhlasných spisovatelů. Narodili se do nějaké historické epochy a plácali se v ní, jak uměli. Nezměnili nijak běh světa, nikdo o nich neví a neocitnou se v žádných učebnicích, ale měli své radosti a starosti a teď se vám chtějí opřít o rameno a vyplakat se. Jejich záchvaty horlivé upřímnosti se střídají s apatickým pohrdáním, realita se mísí s imaginací a není mezi nimi zřejmá hranice. Vše splývá. Jsou to vůbec skuteční lidé? Je to o skutečném životě? Jsme si vůbec jisti sami sebou?

„... neboť muž vždycky očima širokýma se rozjet chce nad zemí a mít ji mezi nima...“ (Jiří Wolker)

KAPITOLA 1

Dříve tudy jezdívala tramvaj, ještě ta stará, dřevěná. Šestka. Mívala tři vozy, potom jeden, pak vytrhali koleje, zalili asfaltem a dnes tudy vede dálnice. Bylo už dost po půlnoci, a tak se dala docela dobře přejít, což mi přišlo nezvyklé a zvláštní, jako když rozlousknete vlašský ořech a on se vám v ruce rozpadne na prach.

Začal poletovat sníh a velké těžké vločky zvolna obalovaly chodníky i ulice, snad chtěly vymodelovat obřího sněhuláka, protože nebylo nikoho a ničeho, kdo by je měnil ve vodu a marast. Byl to sníh, po kterém se musí chodit opatrně, lehce našlapovat, aby bylo slyšet, jak křupe a praská, jak se krystaly třou o sebe, jak se poddávají podrážce a tvarují do stopy. Já jsem se ale rozhodl přidat zbaběle do kroku, abych se schoval v podloubí.

„Víte, pane kolego“, přiklonil se ke mně důvěrně nějaký bezdomovec schoulený do tlustého tvídového kabátu. Ten kabát byl jak těžké sedlo vycpané olověnými pruty a přestárlý valach pod ním se hrbil tak, že místo do očí mi hleděl stěží na prsa, a já přitom civěl na jeho zamaštěné zbytky vlasů na temeni hlavy, třebaže kdysi to musel být chlap jak vršovická mlátička. Zvláštní, že neměl žádný klobouk ani čepici. Vynořil se odkudsi zezadu, až jsem se trochu leknul, a kdoví proč mě oslovil. „Je to pro mě tragédie a těžko se mi s tím žije.“ Pak už mě dál nepotřeboval, otočil se a odšoural se se svým závažím pryč, aniž bych se mu stačil podívat pořádně do tváře.

No jo, každý máme své tragédie, ale tenhle s tou svou aspoň nikoho neobtěžuje. Jiný se mě klidně na ulici, pod záminkou bůhví jaké přihlouplé ankety, zeptá: „V co věříte a jak vám to pomáhá?“ Ať se raději postaví na lavičku a káže: Lidé, věřte, pomůže vám to! Seznam toho, v co lze věřit, najdete na www.seznamtohovcolzeverit.com! Také bych si tam rád kliknul, přiznávám.

Ještě horší bylo, když se mě jiný zeptal: „V co věříte a co jste ochoten pro to obětovat?“ Sakra, copak jsme národem samých Palachů?

To je zase moje tragédie a žije se mi s tím fakt docela těžko. Tak proč mi to chce ještě někdo připomínat?

Třeba zrovna včera. Našel jsem ve schránce dopis, že mi zdražují vodné. Nemám prý ale zoufat. Okres Plzeň-sever je na tom mnohem hůř. To mě uklidnilo. Pane, věřím tomu, že na Plzni-severu mají dražší vodu než já a kdykoli na to pomyslím, cítím nesmírné štěstí, uspokojení a úlevu.

„Halo,“ pokouším se zavolat na bezdomovce. „Mně se také těžko žije!“ Opravdu jsem si přál, aby se vrátil a mohli jsme si spolu promluvit. Možná, kdybych mu řekl, kolik platím za vodné, stočné, elektřinu, plyn a odvoz popelnice, že by byl šťastnější. Ale mohl by se také zeptat, co je vodné a stočné a proč platím za popelnici, a tím by mě pěkně naštvál.

Ještě když byl můj táta naživu, navštívil jsem ho jednou v hospicu. Ležel v té čekárně smrti, postel i povlečení čistě bílé, prostěradlo napnuté jak na vojně kontrastovalo s kostmi schovanými pod zmuchlanou kůží jak vypuštěný poutový balónek, knížku opřenou o kolena. Už mě nepoznal, a tak ani neodpověděl na pozdrav. Naklonil jsem se k němu a uviděl, že si prohlíží atlas. Prstem se pohyboval někde mezi Togem a Burundi.

„Je to výhoda být starý,“ řekl a pohlédl na mě. „Copak by dítě mohlo takhle cestovat?“ Měl jsem pocit, jako bych už něco takového někdy kdysi dávno slyšel, ale byl jsem rád, že se tátovi neříká těžko. Vzpomínal jsem, jak mě jako dítě vodil na výstavy do Špálový galerie a předtím jsme se pokaždé zastavili v mléčném baru na rohu Václavského náměstí a Opletalovy ulice na jogurtové mléko. Když jsme cestou potkali nějakého známého, táta smeknul klobouk, který vždycky nosil, a já jsem pak přemýšlel, jestli až budu sám velký, budu smekat klobouk včas a s takovou samozřejmostí jako on, protože zdravit někoho s kloboukem na hlavě mi připadalo přirozeně jako společensky absolutně nepřijatelné.

Došel jsem na tramvajovou zastávku směrem na Smíchov. Na sněhu nebyly žádné stopy a ani z něj nerostla žádná lidská těla, ani sněhuláci. Z prázdných zastávek mívám vždy trochu strach. Zdá se mi pokaždé, že něco není v pořádku. Třeba zrušili linku, možná zase vytrhali někde koleje, a co když už neexistují žádní cestující? Bylo hodně po půlnoci. Naštěstí naproti směrem na Královské Vinohrady stály dvě dívčí postavy. Jedné mohlo být tak šestnáct, sedmnáct, ta druhá byla o pár let mladší. Nějak mi do tohohle prostředí nezapadaly. Bílé sportovní bundy splývaly s čerstvým sněhem, na hlavě je obě hřály pletené vlněné čepice, určitě dárek k vánocům od babičky. Ta menší stála nehnutě na místě, ruce v kapsách – to byla ta, co ještě vyrůstá ze sněhu vzhůru a bojí se ho ničit, ta vyšší vyhlízejíc v dálce neustále tramvaj podupávala v rytmu „it's a long way to Tipperary“ a nedbala následků. Vypadaly, jako by cestovaly někam na hory, ale v tuhle hodinu? Dělily nás od sebe dva páry kolejí. Jedny tam, druhé sem. Jedny odtud, druhé odtamtud. A pro ně to byly koleje jedny sem a druhé tam, jedny odtamtud a druhé odtud, jak když na jižní polokouli musíte zaklonit hlavu a dívat se na hvězdy vzhůru nohama, abyste viděli Orion tak, jak jste zvyklí. Ony stály na své polokouli, osamělé a čekající, já čekal na své. Osamělý. Hleděli jsme na sebe a přitom se tvářili, že se nevidíme. Uhýbali jsme

rychle pohledy, jakmile hrozilo, že se potkají, a v duchu si říkali: Koukej se jinam, ať se já můžu dívat na tebe!

Samotní tři lidé na nejrušnější pražské křižovatce.

Město si jen lehce pobrukovalo jako dobře zajetý motor třílitrového chryslera. Teď v noci jelo jen na volnoběh, bez akcelerace a řazení, a všichni jsme si přáli zaslechnout už konečně v dálce svoji tramvaj. Ozval se však jiný zvuk. On to nebyl zvuk, byl to zvuk bez zvuku, hlas bez hlasu, slova beze slov. Přesto to bylo velmi hlasité a silné a přehlušilo to vše kolem. Dívky otevíraly ústa, ale žádné hlasy nevycházely. Gestikulovaly rukama, prsty, ukazovaly na sebe, kolem sebe, dotýkaly se jedna druhé, potom zase každá jen sebe, proplétaly prsty, dlaně, chvíli to vypadalo, že se hádají, ta mladší se natočila bokem ke starší, takže neviděla její gesta, to se té starší dotklo, chytla ji za rameno, otočila zpět a udělala jí několik výrazných posunků přímo před očima. V tom okamžiku mě bůhví proč napadlo, že to jsou Polky. Dvě mladé hluchoněmé Polky, které se ztratily, bloudí v zimě v noční Praze a potřebují pomoc. To je docela běžná situace, ne? Proto jsem tu já, teď projevíím svoji bezmeznou filantropii, svoji neskonalou dobrotu, stanu se reprezentantem vstřícnosti a pohostinnosti českého národa. Ještě Polska niezginula! Ale v témže okamžiku, kdy mé hrdinství dosahovalo vrcholu, nás rozdělila tramvaj. Aniž bych ji vůbec slyšel přijíždět, najednou tady stála a oddělila nás, přetála náš společný prostor, jako kuželosečka seká kužele. Cítil jsem cosi cizorodého a nepatřičného, byla to ošklivá, bachratá, svítící potvora. Všechno přervala, odřízla nás od sebe. Pak už jsem zůstal sám, viděl jsem je, jak sedí za sebou v tramvaji a hledí kamsi do prázdna, jako bych vůbec nebyl, jako bychom se nikdy neviděli, jako bychom spolu nikdy nehovořili, jako bychom se nikdy nemilovali.

Náhle jsem před sebou uviděl zed'. Nevím, kde se tam vzala tak najednou. Hleděl jsem do nekonečna a najednou před očima zed'. Už žádné absolutno, jen pár centimetrů před sebou cítíte něco

velkého, silného a nepřekonatelného. Otevřely se dveře, z nichž na mě civěla tmavomodrá koule jako boxerská rukavice.

„Pomozte mi, prosím, s tím kočárkem,“ řekla jemným hlasem nějaká postava za ním. Chytil jsem ho oběma rukama a snesl dolů. Pěkně těžký, pomyslel jsem si a podíval se na sestupující ženu. Proboha, vždyť byla sama ještě dítě! Do kočárku jsem se již podívat nestačil. Vystoupil jsem po dvou schodech nahoru a sedl si na nejbližší místo. Tramvaj se s drncáním rozjela, přešla křižovatku a pak se spustila dolů s kopce k Vltavě, zanechávajíc za sebou lesklou stopu kolejí, stejně jako děti nechávají za sebou polehanou trávu, když v létě válejí sudy dolů se stráně.

Zaznamenal jsem, že je v tramvaji sotva pět, šest lidí. Sedí na svých vyhřívaných sedačkách jak kachny na pekáčích a kymácejí se podle její jízdy. Chtěl jsem také zavřít oči a věřil jsem, že budu trochu klimbat. Co také jiného dělat? Avšak mýlil jsem se. Sotva jsem našel na sedačce tu správnou polohu, vytrhnul mne z rozjímání tichý, ale naléhavý hlas zezadu.

„Ahoj, jsem Vilík a chtěl bych být tvým přítelem.“

No to je pěkné, pomyslel jsem si.

„To je pěkné,“ řekl jsem a snažil jsem se tomu dál nevěnovat pozornost. Cítil jsem ale na sobě Vilíkův pohled a věděl, že musím ještě něco říct.

„Já jsem Karel.“

To dodalo zřejmě Vilíkovi odvahy a pokračoval:

„Potřeboval bych, abys mi pomohl.“

A je to tady. Tak se to dělá! Ted' si řekne o peníze!

„Trápí mě takový problém a potřebuji poradit.“

Definitivně jsem se vzdal snahy o usnutí, narovnal se, otočil a konečně pohlédl Vilíkovi do očí. Byl to mladý kluk, drobný blondáček, taková ta sláma, na kterou chodí kočky čůrat, aby bylo dobré slámové víno, pubertu tak akorát za sebou. Vypadal slušně, zřejmě nějaký student, pomyslí jsem si, a podíval jsem se ještě za něj, necestuje-li se svou dívkou. Takový typ se dívkám určitě líbí. Nikdo tam už ale nebyl. Ale ty jeho oči – jasné a modré jak květiny – jak žije člověk, který má takové oči?

Koneckonců, radit nic nestojí, tak udělám ze sebe moudrého a poradím!

„S čím potřebuješ poradit?“ Chtěl jsem dodat ještě „hochu“, ale nejsem dosud takový kmet a přišlo mi nepatřičné vyjadřovat se tak rozšafně.

„Hledám odpověď na otázku, proč muž vždy dvě lásky má, proč jednu zabíjí a na druhou umírá?“

Podíval jsem se znova na něj, tentokrát pozorněji a s lehkým údivem. Jak odpovědět na takovou otázku, zamýšlel jsem se. Proč mi vlastně lidé kladou pořád otázky, na které neznám odpovědi a na které, podle mne, vůbec odpovědi neexistují? Proč pořád já musím na takové věci odpovídat? Co to po mně zase kdo chce? Ale otázka se mi zdála zajímavá a vtipná a chtěl jsem v očích Vilíka (ach zas ty jeho oči!), nebo toho, kdo si nechá říkat Vilík, obstát.

„No, možná,“ snažil jsem se hledat správná slova, abych dal dohromady nějakou kloudnou větu, „možná“, napadlo mě najednou, „možná by to chtělo zabít i tu druhou a pak by byl klid.“

Oddechl jsem si, ale přesto jsem zůstal dál trochu rozpačitý z toho, co jsem vlastně řekl. Tehdy jsem ještě netušil, že se budu jednou sám sebe ptát, na co má člověk zemřít, jestliže zabil všechny své lásky.

Myslím, že to však nevyznělo dost filosoficky, jak se pravděpodobně ode mne očekávalo, ale vypadám snad jako filosof? Spíš jsem si připadal jak sedlák na Labutím jezeře. Takhle se u nás na bále přece netancuje!

Byl jsem zvědavý, co na to Vilík. Vypadal, že ho moje odpověď dost zaskočila. Přemýšlel, vstal a pak se beze slova posadil tři sedačky přede mnou. Asi přemýšlel, jestli jsem opravdu takový mizantrop.

Chtěl jsem se ho zeptat, na co zase já neznám odpověď. Tedy proč třeba letadlo létá, když je těžší než vzduch, jak může z malého semínka vyrůst vysoký strom nebo proč nějaká zakroucená kyselina předurčuje moje vlastnosti? Ale raději jsem už mlčel.

Konečně jsem zavřel oči. Bůhví proč jsem si vzpomněl, jak jsem jako dítě šel dolů po schodišti v domě na Vinohradech, kde jsme tenkrát bydleli. Říkal jsem si, že člověk ve svém životě zažije plno různých událostí, i těch zcela drobných a nepodstatných, které vůbec nic neznamenaly a neměly pražádný význam. Mohlo mi tenkrát být tak osm, devět let a rozhodl jsem se, že si takovou nějakou zcela banální věc budu pamatovat celý život a udělám z ní tak historický moment, protože přece každý okamžik má svoji hodnotu. A jak jsem tak běžel dolů po schodech, otevřely se domovní dveře a vešla jimi nějaká starší žena, naprosto všední a obyčejná, protože si z ní už vůbec nic nepamatuji, nevím, jak vypadala, ani co měla na sobě, zavřela za sebou dveře a zůstala před nimi dole stát, dál po schodech nešla. Já jsem seběhnul dolů, otevřel dveře a vyšel ven. To je vše. Vůbec nic se nestalo, ani jsem ji nepozdravil, ona se na mne ani nepodívala. Pamatuji si to celý život, byť to na román zrovna nevydá a není to ani nijak záživný příběh. Ale cožpak je život jiný?

Kdyby to bylo vždycky tak jednoduché pamatovat si všechno, co člověk chce. Ted' mi lékař předepsal kapky na zlepšení

paměti. Dvacet kapek ráno, dvacet večer. Říkám mu: „Doktore, když si na ně vzpomenu, tak to dokazuje, že je nepotřebuji a jestli je potřebuji, tak si je určitě zapomenu vzít!“ Měly být na jeden měsíc, už je беру měsíce dva a pořád se mi paměť nelepší.

Pak jsem usnul. Znáte to. To ale není žádný spánek, jen takové potáčení se mezi bděním a sněním, vratká rovnováha skutečnosti a fikce, kdy sami nevíte, kde právě jste a kdy máte možnost si přát, aby sen zůstal snem, stejně tak jako aby se snem stala skutečnost nebo skutečností sen.

Zdálo se mi, že jdu po hrázi rybníka. Je to malý rybník položený hezký v dolíku obrostlý z větší části rákosím a orobincem. Slunce pálí, že si připadáte jak přejetý slepýš na asfaltové silnici, ale u rybníka nikdo není. Nikde ani živáčka. Najednou zahlédnu před sebou dítě, tak sotva čtyři roky, hádám. Kratásky, tričko s nějakým disneyovským obrázkem, sandály a bílá kšiltovka. Jen pár kroků a málem bych o něj zakopnul. Dítě se loudá přede mnou a v tom skočí po hlavě do vody. Zastavím se a koukám na hladinu. Co se stalo? Voda se zavřela a hladina je klidná, bez jediné vlnky, bez jediné kruhu. Asi bych měl za ním skočit, potopit se, najít ho a vytáhnout ven. Místo toho se rozhlédnu, pořád nikde nikdo. Narovná se a rozhlédnu se ještě jednou pořádně. Opravdu nikde žádná živá duše. Na hladinu se už nedívám a pomalu jdu dál. Tak jak jsem přišel. Přešel jsem celou hráz a pokračoval po cestě dubovou alejí vzhůru. Cesta zvolna stoupala do borovicového lesa. Byl začátek června, les omamně voněl medem a hučel bzukotem včel. Před sebou jsem zahlédl mladou ženu v pestrých letních šatech běžící s kopce dolů. Ustoupil jsem půlkrok stranou, aby do mne nevrazila. „Míšo, Míšo,“ volala a přeběhla rychle kolem mne. Ani si mě nevšimla, asi mě ani nevnímala, jinak by se třeba zeptala: „Neviděl jste mého Míšu?“ To je dobře.

Pak jsem se ocitnul ve škole. Učitelka mi vytýká, že jsem cosi opsal. Já tvrdím, že ne a zlobím se, že si něco takového vůbec

myslí. Přece bych nepodváděl. Učitelka trvá na svém. Já také a cítím se ukřivděný. Jsem přesvědčený, že mám pravdu, vždyť to přece vím! Nic jsem neopsal, jsem nespravedlivě obviněn! Najednou učitelka zmizí, asi odešla. Rozhlédnu se. Oči všech dětí hledí na mne. Všichni na mě koukají. A v tom okamžiku mi dojde, že jsem to skutečně opsal, všichni mě při tom viděli, všem jsem se tím chlubil a všichni to vědí a mají mě za hnusného lháře. Ale já jsem vlastně nelhal, jenom jsem se spletl, zapomněl jsem na to, že jsem to opsal. Avšak jak to teď vyřešit? Jak s tím žít dál před kamarády, učitelkou a sebou samým?

Najednou se tramvají rozlehl hrozný záchvat kašle. Nebyl to kašel z nachlazení, ani kašel kuřáka, byl to dávivý kašel, který lomcoval s mým spolucestujícím. Seděl naštěstí dost daleko ode mne vepředu, ale stejně mi to připadalo dost otravné. Ať si vystoupí a vychrchlá se venku! Byl to zas nějaký bezdomovec, který se přišel zřejmě do tramvaje jen trochu ohřát. Vytáhnul z kapsy mrkev a začal ji kousat. Když měl plnou pusu rozkousané mrkve, zakašlal. Ale jak zakašlal, nadechl se pak těch drobných kousků mrkve, a tak je musel vykašlat. Jenže po vykašlání se musel znova hluboce nadechnout a dostal další dávku mrkve do dýchacích cest. Bylo to nekonečné, až se zdálo, že situace nemá řešení. Po vykašlání byl nešťastník celý modrý a tak vyčerpaný, že čím dál tím rychleji lapal po dechu, čímž si přivodil pokaždé další záchvat. Co s ním, proboha?

Pak se tramvaj zastavila a ze své kabinky vyšel řidič. Buď ho praští do zad, nebo ho rovnou vyhodí z tramvaje, pomyslel jsem si. Řidič přišel k postiženému, který se kašlem celý otrásal, a podal mu svoji láhev s vodou. Ten mu pohledem poděkoval a čekal na okamžik, kdy dokašle a ještě bude mít dost dechu k napití. V tom ho ucítil, rychle do sebe hodil doušek vody a bylo jasné, že mrkev konečně odchází tou správnou cestu z jeho úst. Pomohlo to. Řidič mu nechal svoji láhev, poplácal ho po rameni a odešel zase ke svému řízení. Nepadlo při tom jediné slovo. Požírač mrkve pak ještě párkrát lehce odkašlal, tramvaj zazvonila a rozjela se dál.

Podíval jsem se z okna. Byla ještě tma, ačkoli podle mě již mělo začít svítat. Tramvaj projížděla kolem starých špinavých továren, které zahaleny nyní do čerstvého sněhového poprašku skrývaly svoji bídu. Lidé nikde nebyli, jen smečka opuštěných andaluských psů strkala své čumáky do popadaných popelnic v surrealistické scénérii a tahala z nich cáry lidské marnivosti.

„Nějaký drobný, pane, nemáte?“, zahuhlal na mě žebrák. Zdálo se mi, že jsem na něm poznal kabát svého táty. Možná je to ten, který mu dala moje matka, když táta zemřel. Nějaký takový ji jednou oslovil před jejím domem a máma mu řekla: počkejte tady. Šla nahoru a přinesla mu úplně nový vlněný zimák s pleteným límcem po tátovi. Děkoval a byl opravdu moc šťastný, máma taky, já taky, když mi to říkala, a táta taky. Sáhnul jsem do kapsy, vynadal peněženku a dal mu dvacetikorunu. Proč ne? Posílám pravidelně na UNICEF a živím kozu kdesi v Somálsku nebo Etiopii, která zase živí Somálce nebo Habešany, které stejně nikdy neuvidím, leda že by mě unesli s lodí někde v Indickém oceánu. Jsou mi tedy vlastně docela ukradení, tak proč nedat dvacku obyčejnému žebrákovi v tramvaji. Tady mám jistotu, že si koupí flašku, opije se a bude mu dobře. Pak také posílám peníze Člověku v tísní na pomoc Pákistáncům po záplavách, Hait'ánům proti choleře a všem po hurikánech, zemětřesení a soptění sopek. Mám z toho dobrý pocit. Ne že pomáhám, ale že si můžu dovolit pomáhat. Dělán to kvůli sobě, cítím se jako boháč, který rozhazuje drobné chudým na tržišti. Nikde se tím nechlubím, nikdo neví, že to dělám, a nechci, aby to někdo věděl. Dělán to jen a jen pro sebe.

Žebrák obešel celou tramvaj a chystal se k výstupu. Rychle jsem ještě vstal a dohonil ho u předních dveří. „Vezměte si ještě stovku,“ honem jsem ji vyndával z peněženky. „Dal jsem vám před tím málo, co si za dvacku dneska koupíte ...“ Mrknul na mne a jedním pohybem zmizela stovka z mé ruky v jeho kapse. Tramvaj zastavila, otevřely se dveře a byl pryč.